

**Peter Kolšek**

*Šibko žarenje samote*

**Vili Stegu: UGAŠAJOČE SANJE**

Društvo 2000, Ljubljana 1996

O življenjski usodi Vilija Steguja, preizkušanega duhovnika, ki si je svoj zemeljski čas lajšal s pesnikovanjem, se lahko poučimo iz spremne besede Petra Kovačiča Peršina, ki je tej knjigi očitno odločilno pomagal na svetlo. Iz zarisa duhovnega portreta zvemo, da sta Vilija Steguja (rojena na Premu 1947) v duhovniški stan bolj kot občutek duhovne poklicanosti vodila zavest tragičnosti življenja in spoznanje, da je najbolj humano dejanje stati sočloveku ob strani ob njegovi bivanjski stiski. Ob tako zasnovani poklicanosti že lahko razumemo, kako lahko si je "nakopal očitne in zakulisne pritiske cerkvenih in političnih oblasti", to pa ga je pognalo v zdomstvo v Nemčijo in tam je preživel večino svojega službenega časa. Jeseni 1989 je nepričakovano umrl. Za večino je Vili Stegu neznan ime, kakor je tudi njegova poezija skoraj docela anonimna; to ni brez zveze z dejstvom, da je samota njena ključna beseda.

*Ugašajoče sanje* so posthumna knjiga poezije, ki razodeva, da njenemu avtorju pesništvo ni bilo prvi poklic. Kakor mu je bilo daleč profesionalno literatstvo (poezijo je največ objavljaj v začetku sedemdesetih let v Reviji 2000), mu je bila tuja tudi poezija kot ekskluzivna estetska disciplina. Kaj torej? Zdi se, da je bila poezija za Steguja nekakšna vzporedna dejavnost. V obsežni knjigi pesniške zapuščine (približno sto šestdeset strani) sta takoj prepoznavni dve temeljni drži, splošna in osebna. Prva zadeva občo skušnjo in izreka tako refleksijo konkretnega časa kot večnih stvari; zdi se, da v

tem primeru poezija "poprime" tam, kjer "običajna" duhovna dejavnost – ta pa je, kot vemo, "stati človeku ob strani" – nima več moči in smisla. Druga drža zadeva pesnikovo osebno zgodbo in je zapisana kot neposredna izpoved. Ta del, ki tudi količinsko prevladuje, je nedvomno boljši; zdi se, da se je porodil iz navzkrižja pokončne volje in prehudih razočaranj.

Pesmi, v katerih pridejo do besede človeške splošnosti, a tudi prepoznavna usoda slovenstva, so zvečine zbrane v razdelku *Samogovori*. Ambicija spregovoriti o skupnih stvareh s stališča "pogorišča zvezd, kjer sebi zrem v razglodani obraz" (*Psalms*), je postavljena dovolj visoko, a žal se prepogosto raztaplja v občostih, ki so morda ostro misel prevedle v neugledne pesniške "publicizme". Na primer: "Zdaj pa padaš skozi soparico dneva, / padaš in steguješ roke, ki hočejo biti krila, / a le hlepijo za nečim." (*Intermezzo med rumenim in belim*) Stegu se s strani, mimogrede, loteva tudi naših "nepokopanih mrtvecev" (na primer v pesmi *Mizerere*: "Možgane nam trga vzdihovanje mrličev"), a le toliko, da se jih dotakne. Sploh ima ta splošno refleksivni del kar nekaj "velikih" tematskih zasnutkov, ki pa vsi po vrsti opešajo na deklarativni ravni ali se porazgubijo v neprepričljivem humanističnem izrazoslovju. S pomočjo pesnikove biografije ni težko pomisliti, da gre v teh primerih za izdelke, ki se jim pozna, da so morali nastajati predaleč od tistega konkretnega duhovnega zaledja, ki bi jih obtežil tako z domačo aktualistiko kot s širšo zgodovinsko perspektivo. Ves čas je namreč čutiti pesnikovo iskreno prizadetost, a čutiti je tudi iztrganost iz konteksta, to pa daje Stegujevi refleksivnosti občin mest našega življenja malo pomembno težo.

Zato je težišče Stegujevega pesnikovanja treba iskati v neposrednem izrekanju njegove lastne eksistencialne zgodbe. Urednik zbirke Peter Kovačič Peršin je dal spremnemu esaju naslov *Samotna pot* in na začetku poudaril veliko anonimnost Stegujevega pesniškega početja. Res, preostali trije razdelki (*Pesem osamljenega, Balade, Pesmi o belem času*) govorijo predvsem o dokaj trdi vrsti samote, ki ima tako socialno kot eksistencialno razsežnost. Tu, v najkonkretnejših odmerkih samote, za katero verjamemo, da ni le avtorjeva poetična domislica, najdemo nekaj pesmi z očitnim biografskim ozadjem, ob katerih je mogoče spregovoriti o Stegujevi pesniški prepričljivosti. Te pesmi zajemajo iz spominov na trdno postavljen kmečki dom (*Prva brazda, Brkinski materi, Spomin na očeta*) pa tudi iz bežnih

velemestnih opažanj (*Smrt prostitutke*) – a največkrat se pesnik sklanja nad svojim neveselim življenjem (res, prav nikjer ni najti kratke sledi poživljajočega ali vsaj samoironičnega pogleda; kvečjemu malce sarkazma) in osvetljuje posamezne faze "ugašajočih sanj". Vse to v jeziku, ki ni poseben predmet prizadevanj in ne forsira nikakršne "lastne poetike"; a ta nepretencioznost je vsekakor po meri tega nenapetega in najbrž bolj sebi kot svetu namenjenega pesnikovanja.

*Ugašajoče sanje* ugašajo z najprepričljivejšo svetlobo v poslednjem razdelku, ki se vrta v risu smrti. *Svatbeni dan* ali *Pesem o belem času* sta pesmi, ki sta že zapisani s stališča do konca ugasnjenih sanj, zato sta posuti z mirom in lepoto resignacije. Takšna je tudi pesem *Smrt*: "Čakal te bom na zadnji porušeni postaji, / kjer tirnice poljubljajo praznino." A takšna izrazna koncentracija je ob tako očitnem razdejanju eksistencialne samote žal silno redka, zvečine tudi prešibka, da bi napolnila vso pesemsko enoto. K večji zgoščenosti tega posmrtnega opusa, ki ga tudi zaradi dosedanje anonimnosti ne smemo izpustiti iz literarnega spomina, pa bi gotovo prispevala tudi večja urednikova selektivnost.